

Brüssel, 18.11.2015
COM(2015) 574 final

KOMISJONI ARUANNE EUROOPA PARLAMENDILE JA NÕUKOGULE

Energiatõhususe direktiivi 2012/27/EL artikli 24 lõike 3 kohane hinnang liikmesriikide edusammude kohta 2020. aastaks seatud riiklike energiatõhususe eesmärkide täitmisel ja energiatõhususe direktiivi 2012/27/EL rakendamisel

{SWD(2015) 245 final}

Sisukord

1. Sissejuhatus	3
2. Edusammud ELi 2020. aastaks seatud energiatõhususe eesmärgi täitmisel	3
3. Riiklikud eesmärgid	4
4. Suundumused energiatarbimises ja riiklike meetmete sektoripõhine hindamine	5
4.1. Tööstussektor	6
4.2. Eluasemesektor	7
4.3. Teenustesektor	8
4.4. Avalik sektor	8
4.5. Transpordisektor	9
4.6. Energeetikasektor	10
4.7. Energiatõhususe direktiivi ülevõtmise edenemine	12
4.8. Rahastamine	12
4.9. Energiateenuste direktiivis 2006/32/EÜ nõutud lõppenergia sääst aastal 2016.....	14
5. KOKKUVÕTE.....	14
I lisa.....	17
II lisa.....	17

1. SISSEJUHATUS

Energialiidu strateegias¹ kutsutakse üles energiatõhususe olemust põhjalikult ümber hindama ning käsitlema seda omaette energiaallikana, mille näol väljendatakse energiasäästu suurust. Energiatõhususele kui energianõudluse vähendamise viisile keskendumine teenib varustuskindluse, konkurentsivõime ja säästlikkusega seotud eesmärgi ning toob kaasa kulude vähenemise tarbijate jaoks ja tööstuses.

Energialiidu strateegias kinnitatakse eesmärgi suurendada energiatõhusust 2020. aastaks 20 %, mis tähendab tarbimist koguses, mis jääb lõppenergia puhul alla 1086 miljoni nafta ekvivalenttonni ja primaarenergia puhul alla 1483 miljoni nafta ekvivalenttonni. See on lähtepunkt, millest liigutakse edasi energiatõhususe suurendamiseni vähemalt 27 % aastaks 2030; selle määra läbivaatamisel 2020. aastaks peetakse silmas eesmärgi 30 %.

Komisjon jõudis 2014. aastal oma teatise energiatõhususe kohta (COM(2014) 520 (final)) järeldusele, et EL saavutab aastaks 2020 umbes 18–19 % suuruse energiasäästu. Liikmesriigid on sellest ajast saadik suurendanud oma jõupingutusi energiatõhusust käsitlevate ELi õigusaktide rakendamisel ja seadnud endale kõrgema energiatõhususe eesmärgi (praeguseks on primaarenergia eeldatav summaarne sääst 2020. aastaks 17,6 %, samas kui eelmisel aastal oli see vaid 16,4 %). Sellest tulenevalt jääb komisjon optimistlikule seisukohale, et eesmärk saavutada 20 % suurune sääst täidetakse, kui olemasolevaid ELi õigusnorme rakendatakse täies ulatuses, liikmesriigid seavad endale kõrgemad eesmärgid ja energiatõhususse investeerimise tingimused paranevad jätkuvalt kõikjal Euroopas.

Käesolevas aruandes hinnatakse edusamme nimetatud eesmärgi täitmisel ja energiatõhususe direktiivi 2012/27/EL rakendamist. Aruandes esitatakse mõned soovitusel liikmesriikidele² ning see põhineb liikmesriikide aastaaruannetel ja riiklikel energiatõhususe tegevuskavadel. Käesolevale aruandele on lisatud komisjoni talituste töödokument³, mis sisaldab kasutatud tulemusnäitajate üksikasjalikku kirjeldust.

2. EDUSAMMUD ELI 2020. AASTAKS SEATUD ENERGIATÕHUSUSE EESMÄRGI TÄITMISEL

Energiaarbimise vähendamiseks ELi tasandil on tehtud olulisi edusamme. Lõppenergia tarbimine vähenes perioodil 2005–2013 kokku 7 %. Primaarenergia tarbimine vähenes samal perioodil 8 % ning esialgse hinnangu kohaselt see suundumus jätkus ja tõi 2014. aastal kaasa tarbimise vähenemise 1516 miljoni nafta ekvivalenttonni⁴.

Lõppenergia tarbimine⁵ ELi 28 liikmesriigis vähenes 1186 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 1102 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2012. aastal, kuid suurenes 2013. aastal 1105 miljoni nafta ekvivalenttonnini. Tarbimise suurenemine 2013. aastal oli peamiselt

¹ COM(2015) 80 (final).

² Nagu on nõutud energiatõhususe direktiivi 2012/27/EL artikli 24 lõikes 3.

³ SWD(2015) 245 (final).

⁴ Euroopa Keskkonnaamet (2015). *Trends and projections in Europe 2015* („Suundumused ja prognoosid Euroopas aastal 2015”) (<http://www.eea.europa.eu>).

⁵ Lõppenergia tarbimine hõlmab tööstus-, transpordi-, teenuste- ja põllumajandussektorile ning majapidamistele tarnitud energiat, kuid ei hõlma tarneid energiamuundamissektorile ja energiatööstusele enesele.

tingitud suuremast tarbimisest Austrias, Belgias, Iirimaal, Madalmaades, Prantsusmaal, Saksamaal, Slovakkias, Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Ühendkuningriigis⁶.

- ✓ **Tööstussektoris** vähenes energiatarbimine absoluutarvudes 327 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 275 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2012. aastal (16 %). Üldiselt aitasid sellele langustendentsile oluliselt kaasa majanduskriis, Euroopa riikide majanduse ümberkorraldamine ja energiatarbimise meetmed. Aastal 2013 aga suurenes energiatarbimine tööstussektoris 277 miljoni nafta ekvivalenttonnini. See tulenes tarbimise suurenemisest mitmes tööstuse allsektoris, kus suurimat tõusu – 6 % – täheldati mäetööstuses.
- ✓ **Eluasemesektoris** vähenes lõppenergia tarbimine 2013. aastaks 2005. aasta tasemega võrreldes 3 %.
- ✓ **Teenustessektoris** suurenes perioodil 2005–2013 lõppenergia tarbimine 6 %, kuid selles sektoris loodud lisandväärtus kasvas samal perioodil 11 % ja seega energiamahukus vähenes.
- ✓ **Transpordisektoris** vähenes lõppenergia tarbimine kõnealusel perioodil 6 %. Aastal 2013 oli transpordi osakaal lõppenergia tarbimises kõige suurem (32 %). Sellele järgnesid eluasemesektor 27 protsendiga, tööstussektor 25 protsendiga ja teenustessektor 14 protsendiga. Ülejäänud 2 % langes muude sektorite arvele.

Primaarenergia tarbimine⁷ ELi 28 liikmesriigis vähenes 1709 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 1567 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2013. aastal. Esialgse hinnangu kohaselt vähenes primaarenergia tarbimine 2014. aastal jätkuvalt 1516 miljoni nafta ekvivalenttonnini⁸. Siiski suurenes primaarenergia tarbimine 2013. aastal 2012. aastaga võrrelduna Belgias, Eestis, Poolas, Portugalis, Prantsusmaal, Saksamaal, Slovakkias ja Taanis.

- ✓ Kokkuvõttes oli primaarenergia tarbimise vähenemine ELi 28 liikmesriigis perioodil 2005–2013 tingitud peamiselt lõppenergia tarbimise vähenemisest ning samuti mõjutasid seda elektritootmissektoris toimunud struktuurimuutused taastuvenergia osakaalu suurendamiseks. Energeetikasektoris vähenes energiatarbimine sel perioodil 13 % ja jaotuskaod vähenesid 8 %.
- ✓ Elektri ja soojuse koostootmisjaamades toodetud soojusenergia kogus vähenes ELi 28 liikmesriigis 9 % ehk 46 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 42 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2013. aastal.

3. RIIKLIKUD EESMÄRGID

Liikmesriigid määrasid 2013. aastal kindlaks oma esialgse riikliku eesmärgi seoses energiatarbimisega⁹. Pärast seda on Austria, Bulgaaria, Hispaania, Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Küpros, Slovakkia ja Ungari näinud oma 2014. aasta riiklikus energiatarbimise tegevuskavas ette kõrgema eesmärgi seoses **lõppenergia** tarbimisega, keskendudes nõudluse tõhusamale vähendamisele eluaseme-, teenuste-, tööstus- ja transpordisektoris. Ainult Malta ja Poola on teatanud komisjonile madalamast lõppenergia tarbimisega seotud eesmärgist. Energiatarbimise

⁶ Liikmesriigid peavad vastavalt energiatarbimise direktiivi XIV lisale selgitama oma aastaaruandes energiatarbimise suurenemise põhjusi sektori kaupa, viidates näiteks majanduskasvule või ilmastikutingimustele. Kõik liikmesriigid ei esitanud siiski sellekohast teavet.

⁷ Primaarenergia tarbimine hõlmab peale lõppenergia tarbimise ka tootmis- ja muundamiskadusid, tarbimist energiamuundamissektoris ja võrgukadusid.

⁸ Vt: Euroopa Keskkonnaamet (2015), *Trends and projections in Europe 2015* („Suundumused ja prognoosid Euroopas aastal 2015”) (<http://www.eea.europa.eu>).

⁹ Vastavalt energiatarbimise direktiivi 2012/27/EL artiklile 3.

suurendamisega soovitakse energiatarbimine majanduskasvust lahti siduda. Sellest seisukohast ei ole Horvaatia, Itaalia, Kreeka, Küprose, Portugali, Rumeenia ja Soome püstitatud eesmärk piisavalt kõrge, kuna prognoositav lõppenergia tarbimise kasv on suurem kui eeldatav SKP kasv aastatel 2014–2020¹⁰.

Seoses **primaarenergia** tarbimisega on oma algeesmärgiga võrreldes püstitanud 2014. aasta riiklikus energiatarbimise tegevuskavas kõrgema esialgse eesmärgi Hispaania, Iirimaa, Kreeka, Küpros, Malta, Prantsusmaa, Rootsi ja Ungari. Eriti kõrge eesmärgi on endale seadnud Austria, Belgia, Madalmaad, Malta, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa ja Ühendkuningriik, kui võtta arvesse nende SKP eeldatavat kasvu aastatel 2014–2020. Bulgaaria, Horvaatia ja Slovakkia on oma ambitsiooni vähendanud. Horvaatia, Kreeka, Rumeenia ja Soome puhul lubab 2020. aastaks püstitatud esialgne primaarenergia tarbimisega seotud eesmärk suurendada primaarenergia tarbimist kiiremas tempos, kui on nende riikide SKP eeldatav keskmine kasv aastatel 2014–2020¹¹.

Tervikuna ei ole liikmesriigid suutnud püstitada piisavalt kõrgeid riiklikke energiatarbimise eesmärgi, et nende kaudu saavutada ELi tasandi eesmärki suurendada energiatarbimist 20 %. Esialgsetele riiklikele eesmärkidele vastav saavutatav summaarne primaarenergia sääst on 2020. aastaks prognoositud tarbimistasemega võrreldes 17,6 %. Ehkki see on algselt teatatud eesmärkidega võrreldes teravdatav edasiminekuks, ei piisa sellest siiski, et täita ELi eesmärki saavutada 20 % suurune primaarenergia sääst, võrrelduna 2020. aastaks prognoositud tasemega. Andmed hiljutiste edusammude kohta võimaldavad siiski teha optimistlikuma järelduse.

4. SUUNDUMUSED ENERGIATARBIMISES JA RIIKLIKE MEETMETE SEKTORIPÕHINE HINDAMINE

Et hinnata liikmesriikide edusamme esialgse energiatarbimise eesmärgi täitmisel, analüüsis komisjon nende riiklike energiatarbimise tegevuskavasid, aastaaruandeid ja teatavaid näitajaid, mida on üksikasjalikumalt kirjeldatud lisatud komisjoni talituste töödokumendis¹². Sellest analüüsist nähtub, et enamikus liikmesriikides vähenes primaarenergia ja lõppenergia tarbimine aastatel 2005–2013 kiiremini, kui oluks vaja perioodil 2005–2020, et täita neis riikides primaarenergia ja lõppenergia tarbimisega seotud eesmärgid aastaks 2020. Erandiks on primaarenergia tarbimisega seoses Belgia, Eesti, Madalmaad, Poola, Prantsusmaa, Rootsi ja Saksamaa ning lõppenergia tarbimisega seoses Austria, Belgia, Eesti, Malta, Leedu, Prantsusmaa, Saksamaa ja Slovakkia¹³.

¹⁰ Üksikasjalik analüüs on esitatud dokumendis SWD(2015) 245 (final).

¹¹ Üksikasjalik analüüs on esitatud dokumendis SWD(2015) 245 (final).

¹² SWD(2015) 245 (final).

¹³ Kuna kättesaadavad on üksnes 2013. aasta andmed, ei ole selles võrdluses võimalik arvesse võtta hiljuti rakendatud energiatarbimise meetmete mõju energiatarbimise direktiivist tulenevate uute kohustuste täitmisele ega ka teatavate ökodisaini direktiivi, energiamärgistuse direktiivi ja hoonete energiatarbimise direktiiviga 2010/31/EL hiljuti vastu võetud meetmete mõju. Peale selle ei võimalda see võrdlus lõplikult hinnata, kas liikmesriigid liiguvad õiges tempos oma esialgsete 2020. aastaks seatud energiatarbimise eesmärkide saavutamiseks, sest tulevikus avalduvat positiivset või negatiivset mõju, mis on tingitud muutustest majanduses (nt majandusliku aktiivsuse suurenemine/vähenevamine või energiamahukalt tööstuselt teenustesektorile ümber lülitumine), energiahindade muutumisest, teist liiki kütusele üleminekust või kliimakoormustest, ei ole võimalik 2020. aastani ette näha. Vt: Euroopa Keskkonnaamet (2014), *Trends and projections in Europe 2014* („Suundumused ja prognoosid Euroopas aastal 2014”) (<http://www.eea.europa.eu/publications/trends-and-projections-in-europe-2014>), ja SWD(2015) 245 (final).

Primaarenergiamahukus¹⁴ vähenes majanduses tervikuna aastate 2005–2013 keskmisena kõikides liikmesriikides peale Eesti.

4.1. Tööstussektor

Lõppenergia tarbimine vähenes tööstussektoris absoluutarvudes 327 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 277 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2013. aastal (–15 %). Selle näitaja vähenemine perioodil 2008–2012 on seletatav aktiivsuse vähenemise ja struktuurimuutustega tööstussektoris. Kõnealusele positiivsele suundumusele aitas siiski kõige rohkem kaasa energiatõhususe kasv, mille mõju oli peaaegu kolm kord suurem¹⁵.

Kuna enamikus liikmesriikides on järgmistel aastatel oodata majanduskasvu, tuleb teha rohkem jõupingutusi, et tagada energiatarbimise lahtisidumine majanduskasvust. Peale selle võib kõrge nafta ja gaasi hind vähendada stiimulit investeerida selles sektoris energiatõhususse, sest tasuvusaeg pikeneb.

Eri liikmesriikides on energiamahukus tööstussektoris väga erinev: kõige energiamahukama tööstusega liikmesriigi Bulgaaria ning kõige vähem energiamahuka tööstusega liikmesriikide Iirimaa ja Taani vaheline erinevus on seitsmekordne. Enamikus liikmesriikides vähenes aastatel 2005–2013 energiamahukus tööstus- ja ehitussektoris; erandiks on Iirimaa, Kreeka, Läti ja Ungari.

Euroopa heitkogustega kauplemise süsteem on olnud oluline liikumapanev tegur energiamahukates tööstusharudes energiatõhususse investeerimisel. Peale selle toetab enamik liikmesriike tööstuse energiatõhusust rahaliste stiimulite ja maksumeetmete kaudu. Vabatahtlikud kokkulepped on tööstussektori puhul samuti üks levinud poliitikameede. Sellised kokkulepped tööstussektoris osalejatega on sõlminud üheksa liikmesriiki: Belgia, Iirimaa, Luksemburg, Madalmaad, Portugal, Rootsi, Soome, Taani ja Ühendkuningriik. Energiasäästu tööstussektoris aitavad saavutada ka turupõhised vahendid, näiteks valgete sertifikaatide süsteem Itaalias ja energiasäästukohustuste süsteem Taanis.

Energiatõhususe direktiivi artikli 8 lõike 4 rakendamine, millega kohustatakse suuri äriühinguid viima alates 2015. aastast läbi energiaauditeid, võib aidata kindlaks teha kulutõhusaid energiasäästumeetmeid tööstussektoris. Umbes pooled liikmesriigid ei ole siiski veel teatanud komisjonile riiklikest õigusaktidest, millega kõnealune energiatõhususe direktiivi nõue on üle võetud, ning seepärast on komisjon algatanud nende riikide vastu rikkumismenetlused.

Liikmesriigid peaksid samuti käsitlema oma poliitikameetmetes väikesi ja keskmise suurusega ettevõtjaid, et kõrvaldada turutõkked ja võimaldada neil ära kasutada olemasolevaid energiasäästuvõimalusi.

¹⁴ Energiamahukus on määratletud kui tarbitud primaarenergia ja SKP jagatis. Energiamahukuse vähendamise stiimulite analüüs on esitatud järgmises dokumendis: *Member States' Energy Dependence: An Indicator-Based Assessment* („Liikmesriikide energiasõltuvus: näitajapõhine hinnang”), *Occasional Papers* 196, majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat, juuni 2014.

¹⁵ PwC / Fraunhofer ISI / TU Wien (2014): *Study evaluating the current energy efficiency policy framework in the EU and providing orientation on policy options for realising the cost-effective energy efficiency/saving potential until 2020 and beyond* („Uuring, milles hinnatakse ELi praegust energiatõhususpoliitika raamistikku ja antakse suuniseid poliitiliste valikute kohta, mis võimaldavad realiseerida kulutõhusa energiasäästu potentsiaali aastani 2020 ja hiljem”), joonis 18 (https://ec.europa.eu/energy/sites/ener/files/documents/2014_report_2020-2030_eu_policy_framework.pdf).

4.2. Eluasemesektor

Lõppenergia tarbimine eluasemesektoris vähenes absoluutarvudes 306 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 296 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2013. aastal (−3 %), ehkki suurenes veidi ajavahemikul 2012–2013. See üldine vähenemine toimus peamiselt tänu energiatõhususe meetmetele, eelkõige seoses energia tarbimisega ruumide kütmiseks¹⁶.

Energiatarbimine ruutmeetri kohta vähenes aastatel 2005–2013 kõikides liikmesriikides peale Itaalia, kus see suurenes 10 %, ja Eesti, kus see jäi samaks¹⁷. Väiksem energiatarbimine ruutmeetri kohta võib tuleneda hooneid, seadmeid ja kütetehnoloogiat käsitlevatest rangematest energiatõhususe nõuetest, mis on osaliselt tingitud hoonete energiatõhususe direktiivi järkjärgulisest rakendamisest.

Liikmesriigid koostasid energiatõhususe direktiivi artikli 4 nõuete kohaselt hiljuti esimese pikaajalise hoonete renoveerimise strateegia, mis hõlmab kogu nende hoonefondi¹⁸. Ehkki mõne strateegia puhul puudus teatav osa teabest, näiteks mitteiluhoonete, investeerimiskulude ja rahastamisallikate kohta, võib eeldada, et kõnealuste pikaajaliste renoveerimisstrateegiate kvaliteet paraneb järgmise ajakohastamisega, mis võetakse ette 2017. aastal.

Renoveerimise kvaliteedi parandamiseks tuleb paigaldajaid ja oskustöölisi koolitada ning parandada nende oskusi selliste uute ja tõhusamate tehnoloogiliste lahenduste kasutamisel, mis võiksid asendada ehituses ja renoveerimises praegu kasutusel olevaid seadmeid ja protsesse. Aastal 2013 ja 2014 on 21 liikmesriigis juba alustatud ELi projekti „BUILD UP Skills” raames välja töötatud, kvalifikatsiooni ja koolitust käsitleva riikliku tegevuskava rakendamist¹⁹. Peale selle on riiklikes energiatõhususe tegevuskavades kirjeldatud muid riiklikke koolitusmeetmeid, kuid selles valdkonnas on vaja teha täiendavaid konkreetse suunitlusega jõupingutusi.

Energiatõhusust eluasemesektoris toetatakse paljude poliitikameetmetega, näiteks regulatiivsete, finants- ja maksumeetmetega, samuti teabe ja teavitamise tõhustamise meetmete, vabatahtlike kokkulepete, taristuinvesteeringute (arukate arvestite kasutuselevõtt), turupõhiste vahendite ja muude meetmetega. Regulatiivsed meetmed on valdavalt seotud hoonete energiatõhususe direktiivi rakendamisega, sealhulgas energiatõhususe miinimumnõuetega, uute ja olemasolevate hoonete sertifikaatidega ning boilerite ja kliimaseadmete kontrollimisega, ning samuti ökodisaini direktiivi rakendamisega, sealhulgas aparaatide ja seadmete energiatõhususe standarditega.

Energiatõhususe suurendamist toetavad finants- ja maksumeetmed hõlmavad toetusi ja subsiidiume. Mõni liikmesriik (Kreeka, Madalmaad, Portugal, Prantsusmaa ja Saksamaa) rakendab laenuprogramme. Maksusoodustuste kohaldamisest majapidamiste energiatõhususe suurendamise puhul on teatanud Itaalia, Kreeka, Madalmaad, Portugal, Prantsusmaa, Saksamaa, Soome ja Taani. Kuus liikmesriiki (Austria, Eesti, Madalmaad, Rootsi, Saksamaa ja Taani) on kehtestanud energiamaksud, mille eesmärk on muuta käitumisharjumusi ja energiatõhususse investeerimist. Eluasemesektoris pakutakse tarbijatele arukaid arvesteid

¹⁶ Vt projekt Odyssee-Mure (<http://www.odyssee-mure.eu/publications/efficiency-by-sector/household/household-eu.pdf>).

¹⁷ Vt projekti Odyssee-Mure andmebaas: <http://www.indicators.odyssee-mure.eu/online-indicators.html>. Energiatarbimise suurenemine Itaalias on põhjustatud biomassi tarbimise ülevaatamisest viimastel aastatel, nagu nähtub dokumendist Odyssee-Mure (2015): *Energy Efficiency Trends and Policies in Buildings* („Hoonete energiatõhususega seotud suundumused ja poliitikameetmed”).

¹⁸ Liikmesriikide pikaajalised renoveerimisstrateegiad on avaldatud aadressil <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-efficiency-directive/buildings-under-eed>.

¹⁹ Vt www.buildupskills.eu.

Austrias, Irimaal, Lätis, Maltal, Kreekas, Küprosel, Prantsusmaal, Soomes, Taanis ja Ühendkuningriigis.

Energiatõhususkohustuste süsteemi puhul keskendutakse peamiselt eluasemesektorile, et saavutada lõpptarbimise puhul igal aastal 1,5 % suurune energiasääst, nagu on nõutud energiatõhususe direktiivi artiklis 7. Energiatõhususkohustuste süsteemi on vastu võtnud või kavatsesid vastu võtta kokku 16 riiki. Enamik liikmesriike on otsustanud kohaldada lubatud erandeid, et vähendada kõnealust kohustuslikku määra maksimaalses lubatud ulatuses ehk 25 % (välja arvatud Portugal, Rootsi ja Taani)²⁰. Sellega väheneb 2020. aastaks saavutatav energiasääst. Ühtlasi tunnustab komisjon, et nimetatud artikli rakendamine on mõnes riigis puudulik, kuna paljud liikmesriigid tuginevad vanadele meetmetele, teatatud meetmete rakendamine hilineb, eeldatava säästu suurust hinnatakse üle või ei võeta õigesti arvesse eri poliitikameetmete kattuvat mõju. Seepärast jälgib komisjon tähelepanelikult selle artikli edasist rakendamist.

Liikmesriigid peavad tarbijaid energiatõhususe võimalustest paremini teavitama ja parandama veelgi eratarbijate investeerimistingimusi, et kiirendada olemasoleva Euroopa hoonefondi renoveerimise tempot, mis on praegu väga aeglane. See sektor vajab suunatud meetmeid, kuna majapidamised reageerivad energiahindade tõusule vähem kui näiteks energiamahukas tööstus. Peale selle on vaja sihtotstarbelisemaid meetmeid haavatavate tarbijate jaoks, et võidelda tõhusamalt energiaostuvõimetuse vastu ja tõsta elatustaset – näiteks tooksid kasu sellised meetmed nagu intressita laenud ning keskendumine üürniku ja üürileandja vahelistele probleemidele.

4.3. Teenustesektor

Teenustesektoris suurenes lõppenergia tarbimine absoluutarvudes 144 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 153 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2013. aastal (6 %). Siiski kasvas energiatarbimine sel perioodil aeglasemalt kui lisandväärtus (11 %). Kokkuvõttes vähenes energiamahukus (normaliseerituna kütte kraadpäevade alusel) ajavahemikul 2005–2013 ELi teenustesektoris 4 %, peamiselt Austrias (20 %), Irimaal (37 %), Portugalis (21 %) ja Ungaris (26 %) – see on väga hea suundumus. Bulgaarias, Hispaanias, Horvaatias, Itaalias, Kreekas, Luksemburgis ja Soomes aga oli energiamahukus 2013. aastaks 2005. aasta tasemega võrreldes suurenenud.

Enamik eluasemesektoris kohaldatud regulatiivmeetmeid on kohaldatavad ka teenustesektoris.

Kuna teenustesektor eeldatavalt kasvab, peavad liikmesriigid selle valdkonna küsimustega tegelemisel võtma täiendavaid asjakohaseid meetmeid, mis võimaldaksid selle sektori energiamahukuse vähenemise positiivsel suundumusel kõikjal ELis jätkuda.

4.4. Avalik sektor

Energiatõhususe direktiivi artikli 5 lõikes 1 on sätestatud, et liikmesriikides tuleb renoveerida aastas 3 % keskvalitsuse omanduses ja kasutuses olevate köetavate ja jahutatavate hoonete üldpõrandapinnast või saavutada sellega samaväärne energiasääst. 18 liikmesriiki kohaldavad artikli 5 nõudeid alternatiivsete meetmete kaudu (näiteks meetmed, millega luuakse hoone kasutajatele stiimulid käitumise muutmiseks); ülejäänud on valinud standardse lähenemisviisi,

²⁰ Energiatõhususe direktiiviga on lubatud teatud erandid, mis vastavalt nimetatud direktiivi artikli 7 lõikele 2 võimaldavad vähendada lõpptarbimise puhul nõutavat 1,5 % suurust iga-aastase energiasäästu määra ning jätta baastaseme arvutamisel arvestusest välja direktiivi 2003/87/EÜ I lisas loetletud tööstustegevuses kasutatav energia ja samuti võtta arvesse varasemate meetmetega saavutatud säästu ning energia muundamise, jaotamise ja ülekandmise sektoris saavutatud säästu.

renoveerides aastas 3 % üldpõrandapinnast. Liikmesriigid on kohustatud teatama oma aastaaruandes nende hoonete üldpõrandapinna, mis ei vasta energiatõhususe direktiivi artikli 5 lõike 1 nõuetele, ning eelmise aasta jooksul kõnealuse direktiivi artikli 5 lõigete 1 ja 6 kohaselt renoveeritud hoonete põrandapinna või saavutatud energiasäästu. Selle kohta esitas oma 2015. aasta aruandes teatavaid andmeid enamik liikmesriike; Kreeka, Madalmaad, Prantsusmaa, Sloveenia ja Ungari ei esitanud mingit sellekohast teavet²¹. Üldpõrandapinna andmed hoonete kohta, mis ei vasta artikli 5 kohastele energiatõhususe nõuetele, esitati enamikul juhtudel, kuid keskvalitsuse omanduses olevate hoonete renoveerimisega (või alternatiivsete meetmetega) saavutatud säästu käsitlevad andmed, mis on alates 1. jaanuarist 2014 kohustuslikud, olid enamikus aastaaruannetes puudu või ebaselged. Seepärast ei ole veel võimalik hinnata, kas liikmesriigid täitsid 2014. aastal oma kohustused kooskõlas energiatõhususe direktiivi artikliga 5, ent komisjon jälgib kõnealuste sätete rakendamist tähelepanelikult.

Vastavalt energiatõhususe direktiivi artiklile 6 peavad liikmesriigid tagama, et keskvalitsus ostab ainult suure energiatõhususega tooteid, teenuseid ja hooned. Kõik liikmesriigid on esitanud selle tagamiseks vajalikud meetmed, kuid meetmed, mis innustaksid teisi avalikke asutusi seda eeskujuga järgima, puudusid Belgia, Hispaania ja Itaalia riiklikus energiatõhususe tegevuskavas. Komisjon on algatanud uuringu selle sätte tõhususe hindamiseks. Vahetulemustest nähtub, et riigihangete puhul ei saa kõik hankijad energiatõhususe nõuetest täielikult aru ja et energiatõhususe direktiivi artikli 6 ülevõtmist ei ole mõnes riigis veel lõpule viidud. Liikmesriikide hinnangul on takistuseks veel: oskuste ja praktiliste teadmiste puudumine ametiasutustes energiatõhususega seotud riigihangete valdkonnas, selgete suuniste puudumine ja praktiliste vahendite nappus ning riigihangete ebaselged hindamiskriteeriumid. Seepärast uurib komisjon võimalusi, kuidas liikmesriike selle sätte rakendamisel paremini aidata.

4.5. Transpordisektor

ELi 28 liikmesriigis vähenes lõppenergia tarbimine transpordisektoris²² 370 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 349 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2013. aastal (–6 %). See kajastab tarbimise kasvu 4 % aastatel 2005–2007 ning sellele järgnevat kiiret vähenemist (–9 % aastatel 2007–2013).

Hinnangute kohaselt on umbes 40 % perioodil 2007–2013 toimunud vähenemisest tingitud majanduskriisist, kusjuures reisijatevedu püsis samal tasemel ja kaubavedu vähenes. Ülejäänud 60 % tuleneb peamiselt sõiduautode energiatõhususe paranemisest, mis on toimunud tänu rangematele süsinikdioksiidi heitenormidele ja suunatud transpordipoliitikale liikmesriikides (nendest teatati mõnel juhul ka kui energiatõhususe direktiivi artikli 7 kohastest transpordimeetmetest lõppenergia tarbimise vähendamiseks)²³.

²¹ Vt <http://ec.europa.eu/energy/en/topics/energy-efficiency/energy-efficiency-directive/national-energy-efficiency-action-plans>.

²² Ei hõlma torustransporti.

²³ Odyssee-Mure (2015): *Trends and policies for energy savings and emissions in transport* („Energiasäästu ja heitkogustega seotud suundumused ja poliitikameetmed transpordisektoris”), kättesaadav aadressil <http://www.odyssee-mure.eu/publications/br/energy-efficiency-in-transport.html>.

Kõige suuremat lõppenergia tarbimise vähenemist transpordisektoris perioodil 2005–2013 täheldati Hispaanias, Irimaal ja Kreekas. Tarbimine suurenes veidi Horvaatias, Saksamaal ja Soomes ning olulisel määral Leedus, Maltal, Poolas, Rumeenias, Slovakkias ja Sloveenias²⁴.

Aastal 2013 suurenes ühistranspordi osakaal reisijateveos pooltes liikmesriikides: Austrias, Belgias, Hispaanias, Horvaatias, Kreekas, Luksemburgis, Madalmaades, Portugalis, Rootsis, Sloveenias, Soomes, Tšehhi Vabariigis, Ungaris ja Ühendkuningriigis. Ülejäänud liikmesriikides suurenes sõiduautode osakaal²⁵. Kaubaveo puhul suurenes raudtee- ja siseveetranspordi osakaal 2013. aastal 2005. aasta tasemega võrreldes Austrias, Belgias, Itaalias, Madalmaades, Portugalis, Rootsis, Rumeenias, Saksamaal, Soomes, Taanis ja Ühendkuningriigis.

Liikmesriigid toetavad energiatõhusust nii era- kui ka ühistranspordi valdkonnas sõidukite tõhususe suurendamisega, süsinikdioksiidi heitkoguste vähendamisega vastavalt ELi heitenormidele, keskkonnasõbralikumatele transpordiliikidele (nt raudteetranspordile või muud liiki ühistranspordile) üleminekuga ning tarbija teavitamise ja tarbijakäitumise mõjutamisega.

Ühistranspordi valdkonnas teatasid oma riiklikus energiatõhususe tegevuskavas raudteetranspordile suunatud meetmetest Bulgaaria, Itaalia, Läti, Portugal, Prantsusmaa, Rootsi, Taani, Tšehhi Vabariik ja Ühendkuningriik. Taanis kehtestati taksode energiatõhususe nõuded. Metrootranspordi laiendamisest on teatanud Bulgaaria, Itaalia, Kreeka, Taani ja Tšehhi Vabariik. Teistele transpordiliikidele ülemineku edendamist ning ühistranspordi või jalgrattasõidu ja jalutamise propageerimist on maininud Belgia, Iirimaa ja Portugal. Eratranspordimeetmed hõlmavad sõidukipargi tõhususe parandamist, elektri- või vesinikuautode või kütusesäästlikumate autode kasutamise toetamist, jalgrattateede rajamist jne. Finantsstiimuleid energiatõhusate sõidukite ostmiseks pakutakse Hispaanias, Horvaatias ja Luksemburgis (elektriautode jaoks) ning Madalmaades; Taanis pakutakse maksusoodustusi elektri- ja vesinikuautode omanikele ja autoomanikele, kes vahetavad oma sõiduki väiksema kütusekuluga sõiduki vastu. Samuti on juttu käitumist mõjutavatest meetmetest Madalmaade (sõidukijuhikoolitus), Soome ja Ühendkuningriigi puhul. Ühtlasi kavatsetakse Prantsusmaal minna kaubaveo puhul üle keskkonnasõbralikumatele transpordiliikidele, näiteks raudtee-, mere- ja siseveetranspordile.

4.6. Energeetikasektor

Primaarenergia tarbimise vähenemine viimastel aastatel on tingitud lõppenergia tarbimise vähenemisest, Euroopa heitkogustega kauplemise süsteemi rakendamisest ja struktuurimuutustest energeetikasektoris. Eelkõige hõlmasid struktuurimuutused viimastel aastatel üleminekut soojusenergial põhinevalt elektritootmiselt taastuenergiaallikate suuremale kasutuselevõtule.

Energiatõhusus energeetikasektoris on 2020. aastaks seatud energiatõhususe eesmärkide saavutamisel väga tähtis. See aitab oluliselt kaasa varustuskindluse tagamisele ja süsinikdioksiidiheite vähendamisele. Peale Euroopa heitkogustega kauplemise süsteemi

²⁴ Lõviosa tarbimise kasvust toimus maanteetranspordis. Liikmesriikide vahelisse võrdlusse tuleb suhtuda ettevaatusega, sest lõppenergia tarbimise andmed põhinevad riigi territooriumil müüdüd kütusekogustel, mitte seal tarbitud kütusekogustel. Seepärast mängivad siin rolli ka muud tegurid peale energiatõhususe, näiteks see, mil määral asjaomane liikmesriik on maanteetranspordi transiitriik või lennunduskeskus. Ametlik statistika (nt lõppenergia jaotumine reisijateveo ja kaubaveo vahel) mõtestatud energiamahukusnäitajate leidmiseks ei ole praegu kättesaadav, kuid nende andmete kättesaadavust uuritakse tulevikus veel.

²⁵ Küprose ja Malta kohta ei olnud andmed kättesaadavad.

võimaldavad selles sektoris energiatõhusust suurendada sihtotstarbelised energiatõhususe meetmed, millega suurendatakse näiteks tõhusates soojuse ja elektri koostootmise jaamades toodetava soojuse ja elektri, samuti kaugkütte ja -jahutuse ning taastuvenergia osakaalu.

Liikmesriigid on viimastel aastatel suurendanud oma jõupingutusi seoses taastuvenergiaga. Aastal 2013 ulatus taastuvenergia osakaal ELis kokku 15 protsendini ja 2014. aastal oli see hinnanguliselt 15,3 %; see on aidanud kaasa primaarenergia tarbimise vähendamisele, kuna enamiku taastuvenergiaallikate puhul on muundamiseefektiivsus 100 %²⁶.

Energiatõhususe direktiivi artikli 24 lõike 6 kohaselt peavad liikmesriigid esitama teabe soojuselektrijaamades, eelkõige soojuse ja elektri koostootmisjaamades toodetud soojuse ja elektri kohta. ELi 28 liikmesriigis vähenes soojuse tootmine soojuse ja elektri koostootmisjaamades 46 miljonilt nafta ekvivalenttonnilt 2005. aastal 42 miljoni nafta ekvivalenttonnini 2013. aastal ehk 9 % võrra. Liikmesriigid peavad tegema lisajõupingutusi eelkõige tõhusate soojuse ja elektri koostootmisjaamade osakaalu suurendamiseks, lähtudes sellega kaasnevast tõhususe suurenemisest ja tööstuse tootlikkuse kasvust.

Energiatõhususe artiklis 14 on sätestatud raamistik tõhusasse kaugküttesse ja -jahutusse investeerimise hoogustamiseks. Positiivset suundumust võib täheldada üheksas liikmesriigis, kus kaugküttejaamade toodang perioodil 2005–2013 keskmiselt suurenes. Siiski täheldatakse ülejäänud 12 liikmesriigis, kus kaugkütet kasutatakse, tootmise vähenemist²⁷. Seepärast on energeetikasektoris energiatõhususe võimaluste täieliku ärakasutamise seisukohast väga oluline, et artiklit 14 rakendataks täies ulatuses ja liikmesriigid viiksid 2015. aasta lõpuks läbi kohustusliku põhjaliku hindamise, analüüsides oma võimalusi suure tõhususega koostootmisjaamade ning tõhusa kaugkütte ja -jahutuse kasutuselevõtuks.

²⁶ Vt taastuvenergia kasutuselevõttu käsitlev arenguaruanne, COM(2015) 293 (final).

²⁷ Hispaania, Iirimaa, Itaalia, Kreeka, Küprose, Malta ja Portugali kohta andmed puuduvad.

- Mõni liikmesriik on püstitanud oma kõrged riiklikud energiatõhususe eesmärgid sellise pikaajalise üldstrateegia raames nagu näiteks Saksamaa riiklik energiatõhususe tegevuskava (NAPE) või Prantsusmaal hiljuti vastu võetud *transition énergétique*'i eelnõu.
- Poolas asutatud riiklik keskkonnakaitsefond toetab edukalt paljusid energiatõhususe projekte eri sektorites ja see hõlmab ka koolitust ning kohalike ja piirkondlike ametiasutuste kaasamist; sellega aidatakse luua kõikidel tasanditel laiapõhjaline toetus energiatõhususele.
- Rumeenias on viimastel aastatel rakendatud energiaostuvõimetuse probleemi tõhusaks lahendamiseks ellu programm energiatõhususe parandamiseks väikese sissetulekuga leibkondades ja kogukondades. See on aidanud Rumeenias umbes 160 000 inimesel elada energiatõhusamates korterelamutes, kus küttearved on väiksemad. Irimaal on käivitatud sarnane programm „Better Energy Warmer Homes” („Parem energia, soojemad kodud”).
- Paljud liikmesriigid on koostanud edukad strateegiad eelkõige primaarenergia tarbimise vähendamiseks: Malta täiustab oma elektrijaamu ja investeerib tõhusust tagavatesse uutesse tootmisvõimsustesse, Briti valitsus toetab oma küttestrateegia kaudu kaugkütte kasutuselevõttu linnades, kus see praegu puudub, ning Belgia, Itaalia ja Saksamaa on välja töötanud ulatuslikud toetuskavad tõhusate soojuse ja energia koostootmisjaamade jaoks.
- Belgias, Irimaal, Luksemburgis, Madalmaades, Portugalis, Rootsis, Soomes, Taanis ja Ühendkuningriigis on juba sõlmitud vabatahtlikud energiatõhususe kokkulepped, et vähendada energia tarbimist ja suurendada konkurentsivõimet tööstussektoris. Austrias on edukalt loodud keskkonnasäästliku ehituse klaster, et suurendada Alam-Austria ehitussektori ettevõtjate tootlikkust, konkurentsivõimet ja innovaativust. Rootsis on ettevõtjatel näiteks võimalik saada elektri puhul viieks aastaks maksuvabastus, kui nad osalevad vabatahtlikus kavas, mille kohaselt nad peavad läbi viima energiaauditi, rakendama energijahtimissüsteemi ja kohaldama auditi alusel kindlaks määratud meetmeid, mille tasuvusaeg on lühem kui kolm aastat.
- Bulgaaria, Itaalia, Läti, Prantsusmaa, Portugal, Rootsi, Taani, Tšehhi Vabariik ja Ühendkuningriik on näiteks juba teatanud meetmetest, mille eesmärk on raudteetranspordi edendamine raudteetaristu täiustamise, raudteede elektrifitseerimise ja reisijateveoga seotud raudteesüsteemide kasutuse suurendamise kaudu.

4.7. Energiatõhususe direktiivi ülevõtmise edenemine

Paljudes liikmesriikides ei ole energiatõhususe direktiivi ülevõtmist ikka veel lõpule viidud ning see takistab mõnel neist 2020. aastaks seatud esialgsete riiklike eesmärkide saavutamist ja energiatõhususe turgude väljakujunemist ega võimalda tarbijail ja turuosalistel energiatõhususest täit kasu saada. Olemasoleva energiatõhusust käsitleva õigusraamistiku täielik ja nõuetekohane rakendamine on väga oluline, et saavutada ELi 28 liikmesriigi energia- ja kliimaeesmärgid aastaks 2020. Seepärast on komisjon algatanud täieliku ja nõuetekohase ülevõtmise tagamiseks rikkumismenetlused. Selles valdkonnas on vaja teha suuremaid jõupingutusi.

Komisjon on saatnud seni liikmesriikidele 27 märgukirja ja 20 põhjendatud arvamust selle kohta, et nad ei ole teatanud komisjonile kõikidest siseriiklikest õigusaktidest, mis on vajalikud energiatõhususe direktiivi iga üksiku nõude ülevõtmiseks. Peale selle algatas komisjon kahepoolse kontakti kõigi 28 liikmesriigiga, et nõuda olulisel hulgal teavet energiatõhususe direktiivi artikli 7 rakendamise kohta.

4.8. Rahastamine

Investeeringivõimalused energiatõhususe turul on suured, kuid see turg on veel väike, killustatud, (hinnanguliselt) riskantne ja suuresti sõltuv otsestest või kaudsetest toetustest –

eriti mõjutab see hoonete renoveerimiseks ja tõhususe suurendamiseks tehtavaid ulatuslikke investeeringuid, mille tasuvusaeg on üle 3 aasta.

Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid on selles valdkonnas suurim ELi rahastamisallikas. EL eraldas viimases mitmeaastases finantsraamistikus (2007–2013) prioriteetse teema „Energiaühendus, koostootmine, energiakorraldus” jaoks umbes 6,1 miljardit eurot (2 % Euroopa Regionaalarengu Fondi / Ühtekuuluvusfondi üldmahust). Sellest ELi rahastusest umbes pool (3,4 miljardit eurot) oli ette nähtud üldkasutatavate hoonete ja eluhoonete energiaühenduse suurendamiseks. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide toetusest energiaühenduse edendamiseks anti 2007.–2013. aastal 90 % toetuste kujul ning laenu moodustasid ELi toetusest vaid 8 %.

Energiaühendusele kulutatakse suur osa olemasolevatest vahenditest ka rahastamisperioodil 2014–2020. Hinnanguliselt kasutatakse 45 miljardist eurost 13,3 miljardit energiaühenduse toetamiseks üldkasutatavates hoonetes ja eluhoonetes; sellega aidatakse peaaegu 1 miljonit leibkonda. Peale selle eraldatakse 3,4 miljardit eurot energiaühenduse toetamiseks ettevõtluses, kus keskendutakse väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele ning soovitakse parandada enam kui 50 000 ettevõtja energiaühendust. Nende vahendite rakendamiseks on aga vaja kvaliteetseid projekte ja erasektori vahendite kaasamist, et rahuldada energiaühendusega seotud investeerimisvajadus (üle 100 miljardi euro aastas²⁸). Sellest tulenevalt kasutatakse Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide uutal alustel: toetusi tuleks kasutada üksnes puudujääva osa katmiseks, st projekti sellisteks investeeringukuludeks, mida ei ole eeldatava energiasäästuga võimalik mõistliku aja jooksul tagasi teenida, või selliste sotsiaalsete probleemide nagu energiaostuvõimetuse leevendamiseks. Projektide puhul, kus pankade nõuetele vastavusest jääb vaid natuke puudu, tuleks finantskulude vähendamiseks kasutada toetuste asemel rahastamisvahendeid. Avaliku ja erasektori vahendeid tuleb kasutada koos, et kaasata erakapitali ning suurendada energiaühendusse tehtavate investeeringute ulatust ja mahtu²⁹. Aastatel 2014–2020 kavatakse EL kahekordistada rahastamisvahendite kasutamist laenu, garantiide ja osaluse kujul. Selle muudatusega soodustatakse eeldatavalt erarahastamist ja toetatakse väikesemahulisi projekte, mis on energiaühenduse valdkonnas ülekaalus.

Peale selle pakub 2015. aastal loodud Euroopa Strateegiliste Investeeringute Fond liikmesriikidele ja projektide elluviijatele lisarahastust energiaühenduse kavade, sealhulgas Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest kaasrahastatavate kavade kohandamiseks ja nende mahu suurendamiseks – eelkõige projektide koondamisega suuremate investeerimistehingute alla.

Üldine tururaamistik on muutunud tarbimislaenu ja hüpoteekide jaoks soodsamaks, ent energiaühendust hõlmava rahastamisega seotud põhiprobleemid on endiselt lahendamata. ELis mõjutavad investeerimist makromajanduslikud tingimused ja Euroopa Keskpannga madala intressimäära poliitika. Kuna enamik Euroopa pankasid ei paku energiaühenduse investeerimiseks konkreetseid tooteid, võib eeldada, et selliste laenu puhul, mida muu hulgas kasutatakse energiaühenduse meetmete rahastamiseks, langevad intressimäärad sarnaselt Euroopa Keskpannga huvikeskmes olevatele pankade intressimääradele. Näiteks ilmneb Euroopa Keskpannga värskemast statistikast, et augustis 2015 kodumajapidamistele antud tarbimislaenu (tagatise ja/või garantiiga) jääb intressimäär vahemikku 3,30–4,53 % (olenevalt sellest, kas see on ujuv või fikseeritud). Need intressid on viimase aasta jooksul

²⁸ Vt www.eefig.eu.

²⁹ Toetusi tuleks kasutada üksnes juhul, kui kommertsrahastamine ei ole mõeldav (väikese sissetulekuga rühmad, sotsiaalelamud, energiaostuvõimetud). Toetusi ja kommertsrahastamist tuleks omavahel kombineerida selliselt, et lõplikud rahastamistooted oleksid turu jaoks atraktiivsed.

langenud umbes 22 %. Turul napib usaldust mahukate energiatõhususse tehtavate investeeringute kui ühe konkreetse varaklassi suhtes. Sellised investeeringud ja nende rahastamine peavad põhinema laiemal alusel, mis hõlmab ettevõtjate rahavoo „vabanemist” (tänu väiksematele energiahindadele) ja vara väärtuse suurenemist (tänu selle suuremale energiatõhususele), ning tuginema prognoositavale pikaajalisele investeerimisraamistikule.

4.9. Energiateenuste direktiivis 2006/32/EÜ nõutud lõppenergia sääst aastal 2016

Direktiivis 2006/32/EÜ on sätestatud, et liikmesriigid peavad püstitama esialgse riikliku energiasäästu eesmärgi, mille kohaselt saavutatakse 2016. aastaks vähemalt 9 % suurune lõppenergia sääst, ning püüdma seda eesmärki täita. Enamik nimetatud direktiivi sätetest on asendatud energiatõhususe direktiivi täpsemate sätetega. Nõuded, mis on seotud kõnealuse 9 % suuruse säästu saavutamise, tunnistatakse aga kehtetuks alles 2017. aastal. Seega pidid liikmesriigid esitama oma 2016. aastaks seatud energiasäästu eesmärgi käsitleva teabe oma 2014. aasta riiklikus energiatõhususe tegevuskavas. 19 liikmesriiki kinnitas, et 2016. aastaks saavutatakse nõutud sääst; 7 liikmesriigi puhul ei selgu riiklikust energiatõhususe tegevuskavast, kas kõnealune eesmärk täidetakse või mitte³⁰.

5. KOKKUVÕTE

Käesolevast aruandest nähtub, et liikmesriigid on peale ELi paljude eri poliitikameetmete (nt ökodisain, märgistamine, ELi HKS, normid sõiduautodele) võtnud energiatõhususe meetmeid nii tööstus-, eluaseme-, teenuste-, transpordi- kui ka energeetikasektoris. Riiklikest energiatõhususe tegevuskavadest ilmneb, et enamik liikmesriike on suurendanud oma jõupingutusi ning tugevdanud olemasolevaid või kehtestanud uusi energiatõhususe meetmeid.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et kuna ELi 28 liikmesriigis on 2020. aastaks seatud eesmärgi täitmiseks vaja vähendada primaarenergia tarbimist 2013. aasta tasemest lähtuvalt aastas keskmiselt 11,9 miljoni nafta ekvivalenttonni võrra (lõppenergia puhul 2,7 miljoni nafta ekvivalenttonni võrra), on viimaste aastate saavutustest hoolimata vaja teha lisajõupingutusi, eriti ehitus-, transpordi- ja energeetikasektoris. Vastavalt perioodi 2005–2013 hõlmavatele tulemusnäitajatele, mida käesolevas aruandes kasutatakse energiatõhususe suurendamisel tehtud edusammude analüüsimiseks, on liikmesriikide vahel suured erinevused, ent Euroopa tasandil on enamik näitajaid sellele vaatamata paranenud. Suuremad erandid on lõppenergia tarbimise suurenemine 2012. aastal 2013. aastaga võrreldes ning soojuse ja elektri koostootmisjaamades toodetud soojusenergia hulga vähenemine ajavahemikul 2005–2013.

Ehkki mõni liikmesriik suurendas hiljuti esialgses energiatõhususe eesmärgis kajastuvat ambitsiooni seoses **primaarenergia tarbimisega** (summaarne sääst suurenes sellega 17,6 protsendini), jääb ELi 28 liikmesriigil tervikuna nõutavast 20 protsendist puudu. Kõnealuse primaarenergia tarbimist käsitleva 2020. aastaks seatud eesmärgini jõudmiseks peaksid liikmesriigid hoogustama oma jõupingutusi, et saavutada oma 2020. aastaks püstitatud riiklik energiatõhususe eesmärk või see ületada. Väärrib märkimist, et mõni liikmesriik – Austria, Belgia, Madalmaad, Malta, Prantsusmaa, Rootsi, Saksamaa ja Ühendkuningriik – on juba seadnud endale iseäranis kõrge eesmärgi. Horvaatia, Kreeka, Rumeenia ja Soome, kes on seadnud endale 2020. aastaks madalama eesmärgi, kui võtta arvesse nende SKP eeldatavat kasvu aastatel 2014–2020, võiksid kasu saada sellest, kui hindaksid uuesti energiatõhususe suurendamise soodsat mõju nende varustuskindlusele, konkurentsivõimele ja säästlikkusele.

Paljud liikmesriigid on koostanud edukad strateegiad primaarenergia tarbimise vähendamiseks. Belgias, Eestis, Madalmaades, Poolas, Prantsusmaal, Rootsis ja Saksamaal

³⁰ Rumeenia ja Ungari lõplik riiklik energiatõhususe tegevuskava esitati alles 2015. aastal. Seepärast ei ole üksikasjalikku analüüsi veel läbi viidud.

tuleb siiski primaarenergia tarbimisega seotud esialgse 2020. aastaks seatud riikliku eesmärgi saavutamiseks vähendada primaarenergia tarbimist aastatel 2014–2020 kiiremas tempos, kui seda tehti aastatel 2005–2013.

Lõppenergia tarbimisega seoses nähtub käesolevas aruandes esitatud analüüsist, et enamikus liikmesriikides on tarbimine 2005. aastast alates vähenenud. Sellele suundumusele on peale energiatõhususe meetmete aidanud muidugi kaasa ka majanduskriis. Austria, Belgia, Eesti, Leedu, Malta, Prantsusmaa, Saksamaa ja Slovakkia on seoses lõppenergia tarbimisega seadnud endale 2020. aastaks eesmärgi, mis nõuab perioodil 2014–2020 lõppenergia tarbimise vähendamist suuremal määral, kui suudeti perioodil 2005–2013. Nendes riikides sõltub selle eesmärgi täitmine energiatõhususe direktiivi artikli 7 kohase energiatõhususkohustuste süsteemi jõulisest rakendamisest või alternatiivsetest meetmetest, mis võimaldavad tarbijail säästa lõppenergiat ja raha nii lühikeses kui ka pikas perspektiivis.

Kui vaadelda eri sektoreid liikmesriikide tasandil, on rõõmustav näha **tööstussektori** lõppenergiamahukuse puhul üldist positiivset suundumust enamikus liikmesriikides. Siiski on energiamahukuse puhul täheldatav seitsmekordne erinevus kõige energiamahukama tööstusega liikmesriigi ja väikseima sellekohase näitajaga liikmesriigi vahel. Iirimaa, Kreeka, Küpros, Läti ja Ungari saaksid võib-olla ära kasutada teiste liikmesriikide positiivseid kogemusi, et asendada oma tööstuse lõppenergiamahukuse suurenemise tendents vähenemistendentsiga.

Eluasemesektoris on enamik liikmesriike energianõudlust viimastel aastatel vähendanud, rakendades selles sektoris sihtotstarbelisi energiatõhususe meetmeid. Sellega aidatakse leibkondadel saavutada sama mugavuse taset väiksemate kulutustega. Tarbijatele võib tulla kasuks suurem keskendumine energiatarbimise vähendamise meetmetele Belgia, Eesti, Itaalia, Läti, Malta, Poola, Rumeenia ja Sloveenia eluasemesektoris, kus energiatarbimine elaniku kohta on viimaste aastate keskmisena suurenenud. Üldiselt peavad liikmesriigid selleks, et võimaldada tarbijail energiatarbimist vähendada, teavitama neid paremini energiatõhususe võimalustest ja parandama nende jaoks veelgi investeerimistingimusi, et kiirendada olemasoleva Euroopa hoonefondi renoveerimise tempot, mis on praegu väga aeglane. Peale selle on vaja täpsemalt suunatud meetmeid tarbijate energiaostuvõimetuse probleemi tõhusamaks lahendamiseks.

Kuna **teenustesektor** eeldatavalt kasvab, võivad sihtotstarbelised energiatõhususe meetmed aidata tasakaalustada lõppenergia tarbimise suurenemist selles sektoris ning võimaldada jätkata teenustesektori energiamahukuse vähendamise positiivset suundumust ELi tasandil. Eelkõige võiksid Belgia, Hispaania, Itaalia, Kreeka, Küpros, Luksemburg, Prantsusmaa ja Soome püüda kehtestada uusi või tõhustada olemasolevaid asjakohaseid meetmeid, et tasakaalustada hiljutist energiamahukuse suurenemist nende riikide teenustesektoris.

Transpordisektoris tuleb edasiste jõupingutuste kaudu soodustada ühistranspordi osakaalu suurendamist reisijateveos ning raudteede ja siseveeteede osakaalu suurendamist kaubaveos. Viimasel ajal transpordisektoris energiatõhususe suurendamisel ja energianõudluse vähendamisel tehtud edusammudele vaatamata on vaja 2020. aastaks seatud eesmärkide täitmiseks võtta täiendavaid energiatõhususe meetmeid, kuna transpordi üldine osakaal lõppenergia tarbimises 28 liikmesriiki hõlmaval ELi tasandil on suur. Seepärast soovitab komisjon liikmesriikidel rakendada jõuliselt riiklikus energiatõhususe tegevuskavas kirjeldatud transpordimeetmeid ja võtta lisameetmeid energiatarbimise vähendamiseks transpordisektoris. Liikmesriikide meetmed alternatiivsete kütuste, sõidukite ja laevade ning nendega seotud taristu kasutuselevõtu edendamiseks vastavalt direktiivi 2014/14/EL nõuetele peaksid täiendavalt soodustama energiatõhususe parandamist transpordisektoris. Komisjon on energialiidu tegevuskavas teatanud kavandatavast teatisest, milles käsitletakse

transpordisektoris süsinikdioksiidiheite vähendamiseks vajalikke meetmeid ja millega toetatakse veelgi liikmesriikide jõupingutusi.

Kokkuvõttes peavad liikmesriigid suurendama oma jõupingutusi seoses energiatõhususega, et tagada oma 2020. aastaks seatud esialgsete eesmärkide saavutamine või nende ületamine ning seeläbi tagada, et Euroopa Liit täidab 2020. aastaks eesmärgi vähendada energiatarbimist 20 % võrra. See tingib vajaduse rakendada täies ulatuses energiatõhususega seotud Euroopa õigusraamistikku. Sellega luuakse võimalused energiatõhususe teenuste turu väljakujunemiseks ja energiatõhususse investeerimist takistavate turutõkete kõrvaldamiseks. Samuti on väga oluline rakendada õigusraamistikku, mis on seotud kasvuhoonegaaside heitkoguste vähendamisega näiteks HKSga hõlmamata sektorites ning hiljuti vastu võetud turustabiilsusreserviga HKSga hõlmatud sektorites, kuna kõnealused kaks poliitikavaldkonda on omavahel seotud ja toetavad teineteist.

Komisjon hindab 2030. aastaks seatud eesmärkidest lähtuvalt 2016. aastal võimalusi energiatõhususe raamistiku edasiseks täiustamiseks, tuginedes juba läbi vaadatud raamistikule toodete tõhususe kohta ning pidades silmas olulist panust, mille annavad i) hoonete energiatõhususe direktiiv ja ii) energiatõhususe direktiiv (eriti selle artikkel 7). Kõnealuse läbivaatamisega aidatakse kõigil sidusrühmadel (riikide valitsused, piirkondlikud osalised, kohalikud ametiasutused, energiatõhususega seotud ettevõtjad, finantsasutused, tarbijad jne) kasutada ära pikas perspektiivis kulutõhusaid energiasäästuvõimalusi seoses 2030. ja 2050. aastaks seatud ELi kliima- ja energiaeesmärkidega.

Komisjon jälgib jätkuvalt suure tähelepanuga liikmesriikide edusamme 2020. aastaks seatud esialgsete riiklike energiatõhususe eesmärkide täitmisel ja energiatõhususe direktiivi rakendamisel ning ajakohastab igal aastal oma hinnangut, mis esitatakse energialiidu olukorda käsitlevas teatises.

Komisjon kutsub Euroopa Parlamenti ja nõukogu üles väljendama oma arvamust käesoleva hinnangu kohta.

I LISA

Tabel 1. Esialgne riiklik energiatõhususe eesmärk aastaks 2020

Liikmesriik	Energiatarbimine 2020. aastal absoluutarvudes [miljonites nafta ekvivalenttonnides] vastavalt 2013. aastal liikmesriikide teatatud andmetele, 2014. aasta riiklikele energiatõhususe tegevuskavadele või 2015. aastal Euroopa Komisjonile esitatud eraldi teatele	
	PRIMAARENERGIA tarbimine	LÖPPENERGIA tarbimine
Austria	31,5	25,1
Belgia	43,7	32,5
Bulgaaria	16,9	8,6
Horvaatia	11,5	7,0
Küpros	2,2	1,8
Tšehhi Vabariik	39,6	25,3
Taani	17,8	14,8
Eesti	6,5	2,8
Soome	35,9	26,7
Prantsusmaa	219,9	131,4
Saksamaa	276,6	194,3
Kreeka	24,7	18,4
Ungari	24,1	14,4
Iirimaa	13,9	11,7
Itaalia	158,0	124,0
Läti	5,4	4,5
Leedu	6,5	4,3
Luksemburg	4,5	4,2
Malta	0,7	0,5
Madalmaad	60,7	52,2
Poola	96,4	71,6
Portugal	22,5	17,4
Rumeenia	43,0	30,3
Slovakkia	16,4	9,0
Sloveenia	7,3	5,1
Hispaania	119,8	80,1
Rootsi	43,4	30,3
Ühendkuningriik	177,6	129,2
ELi 28 liikmesriigi esialgsed eesmärgid kokku	1526,9	1077,5
ELi 28 liikmesriigi eesmärk aastaks 2020	1483	1086

Andmed seisuga 7.10.2015

II LISA

Tabel 2. Ülevaatlilikud näitajad

Eesmärk aastani 2020		Suundumus seoses eesmärgi saavutamisega 2020. aastaks		Lühiajaline suundumus		Majanduse üldine energiamahukus	Tööstus	Eluasemesektor		Teenustesektor	Transport			Energiektorsektor		
Primaarenergia tarbimisega seotud eesmärk aastaks 2020 võrdluses prognoositava SKPga aastatel 2014–2020	Lõppenergia tarbimisega seotud eesmärk aastaks 2020 võrdluses prognoositava SKPga aastatel 2014–2020	Suundumus primaarenergia tarbimises perioodil 2005–2013 võrdluses perioodiga 2005–2020	Suundumus lõppenergia tarbimises perioodil 2005–2013 võrdluses perioodiga 2005–2020	Muutus primaarenergia tarbimises 2013. aastal võrdluses 2012. aasta tarbimisega (%)	Muutus lõppenergia tarbimises 2013. aastal võrdluses 2012. aasta tarbimisega (%)	Keskmine aastane energiamahukuse muutus primaarenergia tarbimises perioodil 2005–2013 (%)	Keskmine aastane energiamahukuse muutus tööstuses perioodil 2005–2013 (%)	Keskmine aastane muutus lõppenergia tarbimises eluasemesektoris perioodil 2005–2013 (%)	Keskmine aastane muutus energiatarbimises nafta ekvivalenttonnides ruutmeetri kohta kliimaatilise parandusteguri kasutamisel (%) (allikas: Odyssee)	Keskmine aastane energiamahukuse muutus teenustesektoris perioodil 2005–2013 (%)	Keskmine aastane muutus lõppenergia tarbimises transportis perioodil 2005–2013 (%)	Rongide, kaugliinibusside, linnaliinibusside ja trollibusside osakaalu summaarne muutus reisirajateveos perioodil 2005–2013 protsendipunktides	Raudteede ja siseveeteede osakaalu summaarne muutus kaubaveos perioodil 2005–2013 protsendipunktides	Keskmine aastane muutus soojuse ja elektri koostootmisjaamadest pärit soojuse tootmises perioodil 2005–2013 (%)	Soojuselektrijaamades tootetud elektri ja kulutatud kütuse suhtarvu summaarne muutus perioodil 2005–2013 protsendipunktides	Keskmine aastane muutus kaugküttejaamade tootangus perioodil 2005–2013 (%)
+	+	+	+	-1,1%	0,1%	-1,7%	-1,9%	-0,8%	-1,4%	-0,4%	-0,7%	0,0	1	-1,0%	0,10	0,7%
+	+	-	-	-2,6%	2,9%	-1,9%	-1,7%	-3,5%	-3,2%	1,2%	-0,2%	2,4	8	7,8%	2,74	38,3%
+	+	+	+	-8,3%	-5,1%	-3,7%	-7,1%	2,7%	-1,7%	-0,9%	-0,2%	-10	-5	2,1%	2,07	-4,2%
+	+	+	+	-1,3%	0,8%	-2,4%	-5,4%	-0,2%	-1,5%	-1,2%	-0,1%	1,9	-5	-0,9%	-1,06	-4,2%
+	+	+	+	0,7%	-1,2%	-1,0%	-1,7%	-1,0%	-2,4%	-0,7%	-1,2%	-0,9	5	-0,6%	3,19	6,8%
+	+	-	-	1,9%	2,4%	-1,9%	-1,3%	-1,1%	0,0%	-0,6%	0,2%	0,1	2	-0,5%	1,32	1,4%
+	+	-	-	8,4%	0,0%	0,8%	-3,0%	1,7%	0,1%	-0,4%	0,0%	-8,2	-21	2,4%	-5,69	-3,6%
+	+	+	+	-0,5%	0,9%	-1,4%	0,9%	-2,9%	-4,1%	-4,6%	-2,1%	-1,1	-1	Puudub	4,21	Puudub
-	-	+	+	-11,9%	-10,4%	-0,8%	3,6%	-2,9%	-4,1%	0,9%	-2,9%	-3	-1	-0,9%	0,29	Puudub
+	+	+	+	-6,6%	-2,4%	-2,3%	-1,3%	-0,2%	-2,3%	0,1%	-2,7%	1,3	0	Puudub	-2,79	Puudub
+	+	-	-	0,7%	3,2%	-1,3%	-0,8%	-1,0%	-1,9%	0,2%	-0,3%	0,5	0	-0,1%	-1,09	49,5%
-	-	+	+	-3,9%	-1,6%	-1,3%	-1,8%	Puudub	Puudub	-0,4%	0,8%	-1,6	0	-0,8%	2,50	-3,3%
+	-	+	+	-3,0%	-2,8%	-1,2%	-2,9%	1,5%	1,3%	0,9%	-1,9%	1,4	3	1,5%	1,66	Puudub
-	-	+	+	-12,7%	-8,4%	-2,1%	0,0%	-1,4%	-3,5%	1,1%	-1,4%	Puudub	Puudub	Puudub	4,59	Puudub
-	+	+	+	-1,8%	-4,3%	-1,4%	2,6%	0,0%	-1,2%	-1,5%	0,3%	-3,8	-10	3,3%	-6,31	-8,2%
+	+	+	-	-3,2%	-2,2%	-5,7%	-1,7%	2,1%	-0,9%	-1,7%	1,6%	-1,6	-10	-2,1%	41,53	-0,5%
+	+	+	+	-2,7%	-1,2%	-2,7%	-2,4%	-4,0%	-7,7%	1,8%	-1,0%	2,6	-2	0,8%	3,55	11,8%
+	+	+	+	-3,3%	1,3%	-2,3%	2,4%	-1,8%	-3,1%	-4,8%	-1,9%	-3,3	-6	-6,3%	-1,12	2,6%
+	+	-	-	-13,8%	-0,2%	-3,6%	Puudub	12,3%	-3,4%	Puudub	5,9%	Puudub	Puudub	Puudub	10,92	Puudub
+	+	-	+	-1,7%	0,0%	-1,1%	-1,3%	-1,0%	-1,9%	0,0%	-0,5%	1,1	8	-3,3%	-1,63	-1,0%
+	+	+	+	-0,1%	1,6%	-1,6%	-0,3%	-0,8%	-1,0%	-2,6%	-0,4%	2,2	11	2,9%	6,12	8,3%
+	+	-	+	0,4%	-1,7%	-3,0%	-6,0%	0,9%	-1,0%	-0,3%	3,4%	-10,3	-14	-1,6%	-0,81	-0,7%
+	-	+	+	0,5%	-2,4%	-1,5%	-0,8%	-1,5%	-4,6%	-2,9%	-1,4%	0,2	1	8,8%	1,50	Puudub
-	-	+	+	-8,2%	-4,6%	-4,4%	-7,3%	1,8%	-0,7%	-0,7%	2,9%	-6,8	10	-4,4%	-3,07	-6,5%
+	+	+	+	-1,7%	-1,0%	-1,1%	-3,8%	0,4%	-1,3%	-0,1%	3,3%	-0,6	-3	0,3%	0,53	-3,4%
+	+	+	-	2,9%	5,0%	-4,4%	-5,0%	-0,8%	-1,5%	-0,9%	2,5%	-8,5	-6	2,2%	-1,30	-8,3%
-	-	+	+	-2,6%	-2,1%	-0,7%	0,0%	-0,3%	-0,1%	0,6%	0,6%	0	5	0,4%	-0,90	1,5%
+	+	-	+	-1,9%	-2,4%	-2,0%	-1,4%	-1,3%	-1,4%	-1,3%	-0,4%	0,8	2	3,2%	1,29	-2,7%
+	+	+	+	-1,0%	1,1%	-2,2%	-1,8%	-3,1%	-3,5%	-0,5%	-1,2%	2,4	2	Puudub	-0,78	1,1%

Allikad: Eurostat, majandus- ja rahandusküsimuste peadirektoraat, Odyssee-Mure